

МОВНА ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧІВ З ВИКОРИСТАННЯМ
ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

У статті розглядаються особливості та переваги використання дистанційних технологій навчання у процесі мовної підготовки перекладачів. Автор акцентує увагу на програмних засобах, що сприяють розвитку професійної мовної компетентності у навчальному процесі.

Ключові слова: дистанційні технології навчання, мовна підготовка перекладачів, навчальний процес у вищій школі.

Шупта О.В. Языковая подготовка переводчиков с использованием дистанционных технологий обучения. В статье изложены особенности и преимущества использования дистанционных технологий обучения в процессе языковой подготовки переводчиков. Автор акцентирует свое внимание на программных средствах, которые способствуют развитию профессиональной языковой компетентности в учебном процессе.

Ключевые слова: дистанционные технологии обучения, языковая подготовка переводчиков, учебный процесс в вузе.

Shupta O.V. Translators' language training using distance learning technologies. This article deals with the advantages and peculiarities of distance language technologies in the process of translators' language training. The author stresses the computer means which develop the professional language competence at higher school.

Key words: distance learning technologies, translators' language training, learning process at higher school.

Інформація та комунікації були завжди, проте лише постіндустріальне суспільство характеризується стрімким розвитком інформаційних і

телекомунікаційних технологій, які вирішують різні професійні, соціальні і побутові проблеми людини.

З розробленням і прийняттям Концепції інформатизації освіти процес комп'ютеризації набув загальнодержавного значення. У сучасних умовах інформаційного суспільства очевидною стала потреба в підготовці нових фахівців, які були б здатні використовувати дистанційні технології навчання (ДТН) для самоосвіти, самовдосконалення та подальшого професійного зростання. Використання ДТН все частіше інтегрується у різні навчальні предмети.

С. Сисоєва вважає, що у новому інформаційному суспільстві, до якого, як і весь світ, переходить Україна, стратегічне соціально-економічне завдання неперервної професійної освіти полягає у формуванні якісно нової професійної культури людей, головними компонентами якої є інформаційна культура і загальнокультурний розвиток людини [5, с. 96].

Збільшення вимог до перекладу як професійної діяльності призвели до зміни структури ринку перекладацьких послуг. Зазвичай перекладачеві доводиться займатися різними видами мовного посередництва: реферуванням, складанням анотацій, оглядів, протоколів бесід. Така різноманітність форм діяльності вимагає володіння високим рівнем професійної перекладацької компетенції, яка може бути сформована за умови грамотної організації навчального процесу, зокрема, у ході практичної діяльності. Проблема формування мовної підготовки перекладачів з використанням ДТН зумовлюється низкою як загальних чинників, пов'язаних з інформатизацією світового освітнього простору, так і спеціальних, викликаних необхідністю оволодіння перекладачем програмних продуктів з метою отримання найсучаснішої наукової та навчальної інформації, що сприятиме професіоналізму та самовдосконаленню фахівця.

Мета статті – обґрунтувати доцільність використання дистанційних технологій навчання у процесі перекладацької мовної підготовки.

У вітчизняній та зарубіжній педагогічній літературі процес інформатизації суспільства й впровадження ідей дистанційного навчання знайшов своє відображення у дослідженнях А. Андрєєва, Н. Апатової, Т. Коваль, І. Козубовської, В. Кухаренко, Є. Полат, В. Самолова.

Актуалізуючи важливість цієї проблеми, Г. Селевко наголошує, що інформатизація сфери освіти має випереджати інформатизацію інших напрямів суспільного виробництва, оскільки саме тут закладаються основи оволодіння інформаційними технологіями, інформаційної культури всього суспільства [4, с.199].

Учені та викладачі усього світу вбачають за дистанційною освітою, що швидко розвивається, майбутнє. В Україні дистанційне навчання стає особливо актуальним у зв'язку з гострою потребою у масовій підготовці і перепідготовці кадрів, які здатні ефективно працювати в умовах ринкової економіки. Впровадження ДТН у систему підготовки фахівців свідчить, що однією із основних проблем є готовність студентів до таких форм навчання. На даний час спостерігається ще недостатній досвід використання різноманітних форм і моделей дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України.

Існують різноманітні підходи до визначення поняття «дистанційне навчання». В. Кухаренко, один із перших дослідників дистанційного навчання в Україні, наводить найбільш повне, на нашу думку, визначення: дистанційне навчання — форма здобуття освіти, поряд з очною та заочною, за якої в освітньому процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні засоби, а також форми навчання, засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях; дистанційне навчання — сукупність інформаційних технологій, які забезпечують надання студентові основного обсягу матеріалу, інтерактивну взаємодію студентів та викладачів у процесі навчання; можливість самостійної роботи для засвоєння матеріалу, оцінку знань і навичок студентів у процесі навчання; дистанційне навчання — набуття знань і вмінь шляхом інформатизації та

навчання з використанням усіх технологій, а також інші форми навчання на відстані [3, с. 86].

У порівнянні з традиційним перевагами дистанційного навчання можна вважати використання новітніх технологій, вільний доступ до інформації, індивідуальний підхід до навчання, постійну взаємодію між суб'єктами педагогічного процесу як в реальному режимі часу, так і через певний проміжок часу. Надання навчальних матеріалів і рекомендацій щодо роботи з ними відбувається в зручному місці, прискорює роботу й звільняє час для самостійного опанування майбутньою професією.

Т.Коваль визначає «дистанційні технології навчання» як «поетапний процес організації системи професійної підготовки майбутніх фахівців у будь-який час та в будь-якому місці, який включає такі компоненти, як цілі і принципи впровадження, зміст і методи навчання, організаційні форми, засоби навчання та адміністрування навчальних процедур, при можливості реалізації опосередкованого (на відстані) взаємозв'язку студента і викладача» [2, с. 198].

Дистанційні технології навчання у вищій школі дають можливість керувати не лише результатом, а й процесом розв'язання навчального завдання, починаючи від постановки проблеми до оцінки оптимальності прийнятого рішення; врахувати індивідуальні особливості та можливості тих, хто навчається; реалізовувати особистісно орієнтований, модульний та діяльнісний підходи до організації змісту навчання студентів з урахуванням специфіки їхньої майбутньої професійної діяльності; забезпечувати діалогову взаємодію між викладачем і студентом, в ході якої можуть обговорюватися як планування пошуку і способів розв'язання завдання, так і правильність таких дій. ДТН підпорядковуються загальнодидактичним принципам, серед яких найбільш вагомими є принципи науковості, наочності, емоційності, систематичності та індивідуальності.

Під програмним забезпеченням перекладацької діяльності, запропонованим професором Т. Коваль, будемо розуміють “сукупність програм, процедур, правил і документації для забезпечення роботи

комп'ютера та мережних засобів” [1, с. 27]. Дослідниця розрізняє системне та прикладне програмне забезпечення, яке необхідне для вирішення перекладацьких завдань.

Системне програмне забезпечення – це набір програм, що виконують базові функції для організації процесу пошуку та обробки даних, обслуговування складових комп'ютера і надають користувачу зручні способи діалогу [1, с. 27].

Прикладне програмне забезпечення – це комплекс прикладних програм, за допомогою яких перекладач виконує управлінські, творчі, перекладацькі, навчальні та інші задачі. До прикладного програмного забезпечення відносять текстові процесори, графічні редактори, системне управління базами даних, електронні таблиці, веб-редактори, системи автоматичного перекладу, електронні словники та інші [1, с. 28].

Опанування іноземною мовою та навичками перекладу у процесі мовної підготовки перекладачів за допомогою ДТН відбувається на тематичних форумах, відео конференціях, олімпіадах, курсах та проектах на Інтернет сайтах. Формування мовленнєвої перекладацької компетенції здійснюється за допомогою поєднання у навчальному процесі різних видів ДТН: спеціально розробленого лінгводидактичного програмного забезпечення, навчальних аудіо- та відео програм, телекомунікаційних ресурсів Інтернет, «мережних технологій, кейс-технологій, ТВ-технологій»[2, с. 199].

У ході мовної підготовки перекладачів існуючі комп'ютерні навчальні програми дозволяють підвищити мотивацію та інтерес до навчання, забезпечити індивідуалізацію навчального процесу, забезпечити наочність навчання, що сприяє більш глибокому і свідомому засвоєнню матеріалу, ефективно реалізуються функції контролю за навчальним процесом. У процесі використання багатьох програмних засобів розвиваються уміння приймати рішення в ускладнених умовах, самостійно обробляти і систематизувати великий обсяг інформації, здійснювати самоконтроль та самокорекцію результатів пізнавальної діяльності.

У мережі Інтернет проводяться відео-конференції, лекційні заняття, наукові семінари за участю викладачів та студентів на основі комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Студенти можуть брати участь у різноманітних міжнародних наукових проектах та програмах он-лайн, спілкуватися з носіями мови з різних країн, знаходячись на відстані тисяч кілометрів один від одного. Такий досвід формує у студентів основи міжкультурної та мовної комунікації, готовність до життя в інформаційному суспільстві.

На практичному занятті з іноземної мови викладач може за допомогою ДТН забезпечити подачу нового лексичного, граматичного, фонетичного чи іншого навчального матеріалу, його опрацювання, повторення, закріплення, контроль мовленнєвих знань, умінь та навичок студентів з конкретної теми шляхом виконання вправ, тестів тощо. Спостереження і аналіз результатів навчальної діяльності свідчить про те, що використання засобів ДТН на практичних заняттях уможлиблює індивідуалізацію і диференціацію навчання, підвищує об'єктивність контролю знань. Студенти краще засвоюють мовленнєві знання через аудіо-відео подання матеріалу та тренують такі професійні перекладацькі якості, такі як пам'ять, гнучкість мислення, швидкість реакції, креативність у прийнятті рішень, тощо.

Під час самостійної мовної підготовки з використанням ДТН перед майбутніми перекладачами відкриваються необмежені можливості самоосвіти, поглиблення власних знань у конкретній предметній галузі. Саме на початковому етапі навчання закладаються основи професійних і фундаментальних знань, формуються навички організації процесу самостійного вивчення іноземної мови майбутніми перекладачами. Безперечно, від рівня розвитку навичок самостійного вивчення іноземної мови залежить кінцевий результат, якість їх навчальної та наукової роботи на старших курсах. Тому, сам процес самостійної мовної підготовки повинен враховувати індивідуальні здібності, ступінь розвитку вмінь та навичок іноземної комунікативної

компетентності, рівень пізнавальної активності та мотивації кожного студента, у поєднанні з особливостями майбутньої професійної діяльності.

Самостійна науково-дослідна робота, написання курсових і дипломних робіт, проходження перекладацьких практик сприяє розвитку аналітичних здібностей, креативного мислення та інтелекту студента.

Поточний та підсумковий контроль результатів засвоєння навчального матеріалу здійснюється за допомогою проведення опитувань, контрольних робіт, заліків, іспитів. Але найбільш зручними та оперативними, на нашу думку, є тестові програми (закритий тест, відкритий тест, завдання на вибір, завдання на зіставлення, тощо). Розробка таких програм не займає багато часу, проте дозволяє швидко і об'єктивно здійснити перевірку знань текстового матеріалу, виконання лексико-граматичних завдань та виявити рівень засвоєння навчального матеріалу. Слід зауважити, що розв'язання подібних завдань вимагає від студентів володіння алгоритмами вирішення таких завдань.

Використання засобів ДТН у поєднанні з інформаційними технологіями, зокрема, комп'ютерними вправами і лінгвістичними іграми у процесі мовної підготовки перекладачів дозволяє забезпечити швидше та краще засвоєння лексико-граматичних знань; застосування різноманітних програм мультимедіа розвивають вміння сприймати і розуміти іноземну мову на слух; використання електронних словників та довідкової літератури сприяє збільшенню лексичного запасу студентів; системи машинного перекладу формують навички двостороннього перекладу та постредагування машинного перекладу; тестові програми дають можливість об'єктивно контролювати якість засвоєння навчального матеріалу.

Як бачимо, використання ДТН дає змогу викладачеві реалізувати на практиці три основні функції, притаманні вивченню іноземних мов: *тренувальну* – для закріплення мовного та мовленнєвого матеріалу; *творчу* – для створення професійно спрямованих, інформаційно насичених різновидів усної комунікації переважно репродуктивного типу; *контролюючу* – для

проведення контролю сформованості знань, умінь, навичок інших видів мовленнєвої діяльності [4, с. 193].

Отже, у процесі мовної підготовки майбутніх перекладачів використання засобів ДТН сприяє:

- індивідуалізації та диференціації навчальної діяльності;
- творчому характеру процесу навчання;
- формуванню вмінь добувати, аналізувати та систематизувати необхідну інформацію з різноманітних джерел;
- створенню справжнього іншомовного середовища за рахунок телекомунікаційних контактів з носіями мови;
- формуванню в студентів міжкультурної комунікації, мовленнєвої компетенції;
- формуванню навичок науково-дослідної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. Т. 2 / Селевко Г. К. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
2. Сисоєва С. О. Неперервна професійна освіта в контексті її технологічного забезпечення / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.–метод. журнал. – 2004. – Вип. 2. – С. 96–103.
3. Кухаренко В. Роль викладача в системі дистанційного навчання / В. Кухаренко, О. Рибалко, Н. Твердохлебова // Новий колегіум. - 2004. - № 5 - 6. - С.86-88.
4. Коваль Т.І. Особливості використання дистанційних технологій навчання у вищій школі. Теоретичні питання освіти і виховання : збірник наукових праць КНЛУ № 42'2010. / Т. І. Коваль, - Київ, 2010. С. 198-202.
5. Інформаційні технології в перекладі : [навч. посібник / за заг. ред. Т. І. Коваль]. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2010. – 261 с.

